

Artikelarkiv Arvesølv 2020

Døden hærgede blandt de små

Af Hans Rye

Frygten for ny smitte må have været uudholdelig i de små hjem i forårs månederne i 1893, da mindst 7 og måske i alt 9 børn i Munkebo og Dræby døde af smitsom meningitis – også kaldet hjernehindebetændelse.

Ikke at forklejne den virus, der i skrivende stund hærger Danmark og har gjort det i adskillige måneder med mange dødsfald til følge, men lokalt når dødstallet ikke i nærheden af sygdomsudbruddet i 1893. Ganske vist har forfatteren til denne artikel ikke optegnelser, der viser, hvor mange menneskeliv Corona-viruset har kostet i Munkebo og Dræby, men det må være ganske få, og lidt kynisk kan man sige, at Corona først og fremmest kræver menneskeliv blandt ældre og svage, medens hjernehindebetændelsen svang leen blandt børnene. Jo, frygten har uden tvivl været at læse i forældrenes ansigter, selv om man i 1800-tallet havde et noget andet forhold til børnedødelighed end i dag. Dengang var døden en hyppig gæst både i barselssengen og blandt de små, men alligevel: 7 til 9 døde børn på få måneder!

Der er ganske få kilder til historien om de mange børnedødsfald. Det skyldes blandt andet, at dødsattesterne ikke er bevaret, men kirkebogen taler sit uhyggelige sprog. I perioden 6. februar til 30. april 1893 dør 4 piger i Munkebo og 1 pige i Dræby, alle i alderen 2 til 7 år.

I perioden 18. februar til 29. marts dør 1 dreng i Dræby og 4 drenge i Munkebo, alle i alderen 0 til 8 år. En af drengene dør mindre end et døgn efter fødslen, så i det tilfælde er der formentlig ikke tale om meningitis.

Da dødsattesterne som nævnt ikke er bevaret, kan vi heller ikke med sikkerhed fastslå dødsårsagen for de øvrige 9 børn. Faktisk har vi kun tre små avisnotitser fra 1893, der fortæller om de mange dødsfald.

Første notits konstaterer blot, at der er udbrudt ”hjærnerygmarvsbetændelse” i Munkebo og Dræby. 5 børn er døde, og sygdommen er taget under offentlig behandling. Dagen efter kan man fortælle, at der er afholdt ”Sundhedskommissions Møde” og at 6 børn er døde. ”I tre Gaarde og et par huse findes endnu flere angrebne Børn, tilsyneladende dog alle lettere Tilfælde”.

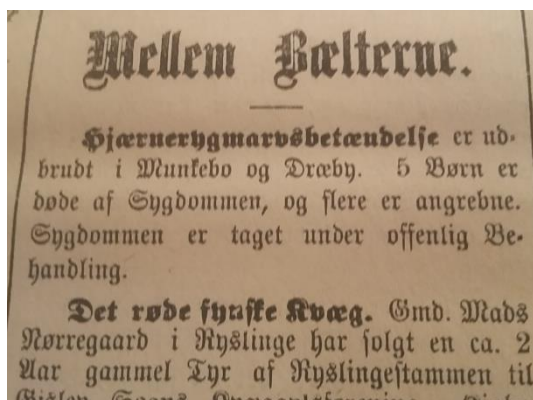
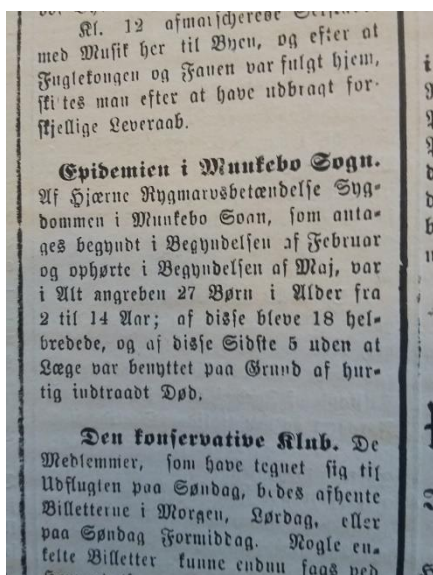
Sognerådet i Munkebo havde nedsat en sundhedskommission på daværende tidspunkt. Kommissionens protokol er i dag arkiveret i landsarkivet i Odense, men den fortæller intet om sygdomsudbruddet. Og det har i skrivende stund ikke været muligt at afdække, om andre offentlige myndigheder har behandlet sagen.

Senere på året gør avisen i øvrigt status over sygdomsudbruddet, men notitsen er ikke udtømmende: ”Hjerne Rygmarvsbetændelse Sygdommen i Munkebo Sogn, som antages begyndt i Begyndelsen af Februar og ophørte i Begyndelsen af Maj, har i alt angreben 27 børn i Alder fra 2 til

14 Aar; af disse blev 18 helbredede, og af disse Sidste 5 uden at læge var benyttet på Grund af hurtig indtraadt Død". Notitsen må tolkes som om, at i alt 9 er døde, men lægen har kun tilset de 4.

Det er måske på sin plads, at erindre om, hvad meningitis er for en størrelse. Gyldendals Leksikon skriver blandt andet om meningitis, hjernehindebetændelse: betændelse i hjernens og rygmargens bløde hinder. Mest alm. er epidemisk hjernehindebetændelse, smitsom hjernefeber, hvor smitstoffet er meningokokker. Bakterien overføres ved dråbeinfektion fra hals og svælg og angriber først og fremmest børn og unge; modtageligheden er dog ringe. Tidligere var meningitis næsten altid dødelig, men den kan nu behandles med godt resultat, skriver Gyldendals Leksikon.

Selv om meningitis i dag er en forholdsvis sjælden sygdom, så kan den fortsat dukke op med fatale konsekvenser og store overskrifter til følge, således også i 2019, hvor et børnehavebarn i Gislev på Midtjylland døde på grund af meningitis. Da blev både skole og børnehave lukket og desinficeret efter udbruddet. En overlæge konkluderede imidlertid, at det var umuligt at fastslå smitekilden, men fakta er, at myndighederne reagerede og pressen greb pennen og de store typer, da sygdommen brød ud. Anderledes så det ud i 1893. En verden til forskel.

Skole og børnehave lukket efter tragedie

Børnehuset Solstrålen og Gislev Friskole ramt af sorg efter uhyggelig bakterieinfektion.

I 1893 blev det kun til små notitser i avisen, da 7 måske endda 9 børn døde af meningitis i Munkebo og Dræby i løbet af få måneder. Omvendt var pressen på pletten og de store overskrifter blev fundet frem i 1989, da et børnehavebarn i Gislev døde på grund af meningitis.